

BOTER HASJ EN PILLEN

**DE AVONTUREN VAN
MEESTERSMOKKELAAR SJEF FAAS**

**JUST
PUBLISHERS**

VOORWOORD

Een restaurant in Terneuzen, op de dijk, met uitzicht op de Westerschelde. Reusachtige containerschepen glijden aan de horizon voorbij. Vanuit de haven van Antwerpen banen ze zich een weg naar de Noordzee. Als olifanten in slow-motion. Zo groot en massief dat je ze nauwelijks ziet bewegen. Maar vooruit gaan ze wel.

Dit is het territorium van Sjef Faas. Op nog geen driehonderd meter van het voormalige café van zijn ouders. In de Zeeuws-Vlaamse stad waar Sjef opgroeide en waar hij zijn basis had. Waar de buurman de officier van justitie was die hem later vervolgde. Waar hij langs de oevers zijn rubberboten op verkenning stuurde, om de politie een stap voor te zijn.

Hier zit hij nog steeds regelmatig te lunchen. Niet te sjiek, een omelet is goed genoeg. Of een vispotje. Buiten staat zijn oude, geliefde Mercedes. Alleen als daar wat mis mee is en hij hem ter reparatie naar de garage moet brengen, ruilt hij hem om voor de luxe SUV, die hij ook voor de deur heeft staan.

Wie is Sjef Faas? In ieder geval een man die meteen begint te praten bij de eerste ontmoeting. Hij zit niet om woorden verlegen en neemt graag de leiding in het gesprek. Het is ook een verteller, nog met de opstandige energie van een jonge man, al heeft hij daar in de loop der jaren een zachte toon voor gevonden. Een milde man nu, al zegt hij van zichzelf dat hij 'geen doetje' is.

Dat blijkt wel uit zijn persoonlijke geschiedenis. Die wil hij graag uit de doeken doen, want er is veel gebeurd.

Sjef is ook gewoon een handige crimineel, al heeft hij ook heel wat jaren achter de tralies doorgebracht. Hij was zijn leven begonnen als schippersleerling en maakte de overstap naar de criminaliteit in het tijdperk dat bepaalde misdrijven, zoals smokkel, nog wel eens als romantisch werden bestempeld. Een man die de regels van het wetboek van strafrecht aan zijn laars lapte en uiteindelijk een grote softdrugshandelaar werd. Hij maakte zich ook schuldig aan mensensmokkel, en later was hij incidenteel go-between voor de georganiseerde misdaad.

Sjef is ook een slimme man, lenig van geest. Een die zijn zaken altijd efficiënt regelde, zich uit precaire situaties met andere misdadigers kon redden, en zich in de rechtszaal goed wist te verdedigen.

In het restaurant in Terneuzen zit een kleine man, in opvallend moderne kleding voor zijn leeftijd. Hij praat met een sterk Zeeuws-Vlaams accent. Zijn ogen verraden dat hij ouder is, maar zijn blik op de wereld is nog scherp. Ook omdat hij altijd scherp moest zijn, omdat hij aan de andere kant van de wet opereerde. Met handhavers die hem altijd in de gaten hielden, of te pakken wilden krijgen.

Een litteken van een schampschot op zijn scheen is er het levende bewijs van. Een souvenir van op hem schietende douaniers. Voor het smokkelen van een paar honderd kilo boter. Hij laat het litteken graag zien. Het is ook het bewijs dat Sjef Faas geen luchtspiegeling is, maar een voormalige drugssmokkelaar van vlees en bloed.

Joost van der Wegen, Amsterdam, 2024.

PROLOOG

Het is 2007. Sjef Faas is net aangekomen bij de Rotterdamse rechtbank, gevestigd in het hypermoderne gebouw van Justitie aan de zuidzijde van de Erasmusbrug. Hij loopt tussen zijn familieleden richting de ingang van het gebouw. Zijn vrouw, zijn dochter en zijn zoons zijn erbij om hem te steunen.

Bij het betreden van het gerechtsgebouw dwaalt zijn blik even over het uitzicht. De Rijnhaven met rechts de woontorens, en aan de linkerkant Katendrecht. Het is de stad waar hij een verleden heeft, een stad die hij goed kent. Het is het stedelijk achterland waar zijn ouders hun smokkelwaar al verhandelden. Nu gaat de rechter in deze stad een oordeel over hem vellen.

Doorgaans verliest hij zijn zelfvertrouwen niet als hij een gerechtsgebouw betreedt. In ieder geval weet hij hoe hij moet omspringen met de mores van het OM en de rechter. Vaak genoeg heeft hij de dans min of meer weten te ontspringen, de beschuldigingen kunnen afwimpelen.

Maar deze keer is hij er niet gerust op. De voortekenen zijn niet goed. De rechter was tijdens de vorige zitting tot zijn grote schrik niet erg meegaand. Dat verraste hem, hij werd op het verkeerde been gezet. Want meestal wist hij de partijen in de rechtszaal wel op zijn hand te krijgen, ongeacht de aanklacht of de strafeis die er tegen hem werd uitgesproken. Hij kon de schade in zijn rechtszaken vaak beperken, of beïnvloeden. Hij manipuleerde het proces door te zwijgen, door het juiste te zeggen, of door aan anderen

details over zijn zaak te ontlokken die hij in zijn voordeel kon gebruiken.

Maar nu heeft de rechter duidelijk laten merken dat zijn geduld op is. Faas kan niet precies zeggen waarom dat is. Maar hij is ongerust. Hij is overgeleverd aan de nukken van een rechter op wie hij geen vat kan krijgen. Dat ligt hem niet. Want doorgaans staat hij aan de leiding van een operatie, en dan regelt hij de zaken precies zoals hij dat wil. Dat doet hij inmiddels al tientallen jaren, en niet zonder succes. Ook al opereert hij in een heel ander speelveld dan de doorsnee mens.

Zijn criminele loopbaan begon al halverwege de vorige eeuw. Niet in de drugs, maar met de smokkel van een illegaal product dat nu toch vrij onschuldig lijkt, ook al heeft het hem in het grootste gevaar gebracht: het illegaal over de grens rijden van boter. De douaniers schoten met scherp op hem op de momenten dat hij zich in de nacht op de grens tussen Nederland en België met gepantserde auto's een weg door de bossen baande.

Botersmokkel. De mensen kijken hem nu soms ongelovig aan als hij erover vertelt, maar het was destijds een riskante bezigheid. Levensgevaarlijk zelfs. Zoveel spanning heeft hij nadien nooit meer ervaren in zijn criminele loopbaan.

Hoewel hij nu toch ook wel nerveus is, met een rechter die hem misschien voor langere tijd achter de tralies gaat stoppen. Terwijl hij zich juist wil terugtrekken uit het milieu, voor zijn vrouw, zijn kinderen. Omdat hij oud begint te worden en genoeg kapitaal heeft vergaard. Het is tijd om zich terug te trekken uit het milieu waarin hij groot is geworden, waar hij zichzelf in heeft opgewerkt, en waarin anderen ook altijd veel aan hem hebben verdiend.

Hij heeft er nu genoeg van. Ook van al die celstraffen, al die gevangenschappen in Nederland en België. Destijds had hij er wel

altijd min of meer vrede mee gehad, want hij wist dat misdaad nu eenmaal consequenties kan hebben. Maar nu was hij ook zijn vertrouwen in het systeem kwijtgeraakt. Niet zozeer omdat hij vond dat hij geen wetten had overtreden, maar wel omdat hij met eigen ogen had gezien hoe fout ook mensen aan de goede kant kunnen zijn, misschien wel fouter dan hij ooit was geweest. Hoe politiemensen onderzoeken manipuleerden en hun macht misbruikten. Hoe hij hooggeplaatste personen had kunnen omkopen met de opbrengsten van zijn door datzelfde establishment verboden zaken. Lui die het spel niet fair speelden. Want zo had hij het altijd gezien, als een spel, waarin hij vaak als winnaar uit de bus kwam.

Hij was met dat spel grootgebracht. Het boter smokkelen was hem met de paplepel ingegoten. Wat in de jaren na de boter kwam, was alleen maar meer van hetzelfde. Met andere producten en grootschaliger, maar in die eerste ritten met de boter had hij het vak geleerd. Hij was ook opgeleid tot militair en schipper en had de daarbij aangeleerde vaardigheden later veel in praktijk gebracht. Zoals anderen om hem heen ook hadden gedaan. Maar immoreel of corrupt was hij nooit geworden. Nee, hij had alleen producten aan de man gebracht die van over de grens gehaald moesten worden. Zou hij, nu hij net met pensioen wilde gaan, de komende jaren weer opgesloten moeten zitten?

1 OORLOG OM BOTER

Sjef Faas schrikt als hij het bloed op zijn handen ziet. Ze klampen het stuur vast van de zware wagen, volgeladen met 800 kilo boter. Het bloed stroomt uit zijn neus en druppelt op zijn kleren. Naast hem heeft zijn bijrijder het bewustzijn verloren. Die is geraakt door een buis met scherpe kanten. De stang heeft de ruit van de cabine van hun bestelbus zojuist doorboord. Het is een staaf met drie messen aan het uiteinde, waarmee de douane de autobanden van smokkelaars probeert lek te steken.

Pas op het laatste moment had Faas de douanier met zijn rode lamp gespot die hun auto de toegang tot de Baileybruggen probeerde te ontzeggen. Dat zijn de legerbruggen die in de Tweede Wereldoorlog nog hebben gediend als springplank voor het geallieerde offensief van Operatie Market Garden. Nu lijkt het alsof er weer een veldslag plaatsvindt. Althans in de ogen van Sjef en bijrijder Jean.

Vaak zingt Sjef liedjes samen met zijn bijrijder, die standaard meerijdt op de smokkelritten. Om de spanning te verminderen, maar ook voor de lol, omdat ze weten hoe kansloos hun achtervolgers doorgaans zijn in hun pogingen de gepantserde wagens in te halen en ze aan te houden. Ook al beschikken de douaniers over snelle auto's, Faas heeft kraaienvoten, verfbommen en rookpotten met rook die de douaniers beter niet kunnen inademen.

Met lekke banden, een laag verf op de voorruit, of een dikke, giftige mist voor ogen geven de douaniers dan al snel hun pogingen op om Faas te pakken te krijgen.

Het zijn geen middelen die Faas lichtzinnig gebruikt. Want een lading zelfgemaakte kraaienpoten, van zware kwaliteit ijzer, kost zo'n 160 gulden. Daarbij ontstaat er in zo'n geval ook ongewenste nevenschade: tientallen auto's en bussen die later over deze weg zullen rijden lopen lekke banden op. Een reden waarom Sjef ook altijd liever over de binnenwegen rijdt dan de druk bereden routes. De ambtenaren van de douane zullen hem toch vaak hebben vervloekt, als zij na een verloren strijd met een verslagen gevoel uit hun beschadigde auto's stapten.

Maar nu zingen de smokkelaars geen liedjes meer. Een stang met drie messen eraan heeft net de ruit verbrijzeld, en de motor-kap is door al het geweld omhoog geklapt. Het gevaar is ook nog niet geweken. In zijn spiegel ontwaart Sjef de contouren van een achtervolgende auto. Hij weet al hoe laat het is, want hij herkent onmiddellijk de vorm van de Amerikaanse auto's waarin de Belgische douaniers rijden. Het spel gaat in feite nu pas beginnen.

Omwonenden en een boer in de omgeving hadden Faas al gewaarschuwd. Sjaak, de uitbater van een plaatselijke club, had de douane die dag al vijf keer gespot. Sjaak was altijd op de uitkijk voor de smokkelaars. De douaniers zijn op pad, was die dag zijn boodschap.

Eerder had een Volkswagen van de Nederlandse douane Faas al op de staart gezeten. En die gaf de achtervolging maar niet op. Dat was om meerdere redenen vervelend. Het betekende namelijk ook dat de achtervolgers de kans kregen om collega's aan de andere kant van de grens op de hoogte te stellen van hun positie.

In tegenstelling tot de kleine politieauto's in Nederland, Peu-

geots 404, Volkswagentjes – vaak ging het zelfs om eerder in beslag genomen auto's – waren de Belgen voor dit werk toegerust met grote Amerikaanse bakken: Ford Galaxy's. Ze stonden bij politieposten over de hele grens opgesteld, speciaal om de botersmokkel te bestrijden. Niet eens gefinancierd door de overheid, maar door de boerenorganisaties zelf. De Belgische boeren ondervonden namelijk veel economische schade vanwege de illegaal geïmporteerde boter, die in Nederland veel minder belast werd dan in België, waardoor het bijzonder aantrekkelijk was om die te smokkelen.

Een half uur eerder hebben Sjef en Jean de motor van hun Chevrolet gestart, om in het schemerdonker hun binnendoor-route van Luyksgestel naar Lommel te gaan volgen, van de Nederlandse zijde van de grens naar de Belgische, richting Mol.

De boter was op een boerderij al in de gepantserde auto geladen, waar ook Sjef en zijn rijder werden verwacht. Vandaag is 'dikke Jean' de rijder. Hij is koel als een kikker.

Hun auto's waren in de loop der jaren steeds beter beschermd geraakt tegen de aanvallen van de Belgische douane. De pantserplaten waren letterlijk aangebracht om de kogels te weren die de grenswachters aan de andere kant van de grens gebruikten om hen tegen te houden.

De auto's waarmee ze de boter over de grens reden, waren in hun ogen ook pantserwagens. Alle extra onderdelen op de auto's waren bedoeld om hen tegen het geweld van buiten te beschermen. Die platen waren niet aangebracht om de douaniers aan te vallen, maar om de inzittenden te beschermen tegen de kogels van de douaniers tijdens de ritten door het donkere grensgebied.

De Belgische 'vliegende brigades' hielden zich namelijk niet

in met hun karabijnen. Regelmatig voelden de smokkelaars, ondanks hun gepantserde auto's, de kogels om hun oren vliegen. Ze ervoeren dat als extreem geweld, dat geheel buiten proportie tegen hen werd ingezet, gezien het geringe vergrijp dat ze pleegden. Ze lasten steeds meer staal tegen hun wagens.

De auto's die ze voor de smokkelritten gebruikten hadden opgehoogde veren, zodat ze met hun zware last niet tot bijna op de grond doorzakten. Vanwege hun gewicht waren ze topzwaar, waardoor ze niet te hard konden rijden. Want snel remmen was er niet meer bij.

Aan de voorkant van de wagens waren zware ijzeren balken in V-vorm aangebracht, om eventueel versperringen of voertuigen van de douane aan de kant te kunnen schuiven. Ook waren recht-opstaande ijzeren staven aangebracht. Want soms haalden douaniers het in hun hoofd om een kabel over de weg te spannen, van de ene boom naar de andere.

Wat begon als een onschuldig spel met smokkelaars die met de boter in rugzakken over de grens liepen, was ontaard in een voortdurende veldslag tussen twee paramilitaire partijen. Wat bekend stond als een romantische misdaad – botersmokkel was niet eens een misdaad, maar een economisch delict – was nu een potentieel levensgevaarlijke activiteit geworden voor degenen die zich er schuldig aan maakten.

Ook die dag werd het weer gevaarlijk. Het gaat zoals Faas al verwachtte toen dat Volkswagentje in Nederland maar niet los wilde laten. Net over de Belgische grens, voorbij Luyksgestel krijgt hij meerdere Galaxy's achter zich aan.

Een paar honderd meter verder liggen de voormalige oorlogsbruggen, weet Sjef. De bebossing is nu dicht, ze naderen de